

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 22.12.2005
KOM(2005) 680 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Akce EU v oblasti výchovy prostřednictvím sportu: stavět na úspěších EYES 2004

{SEC(2005)1741}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Akce EU v oblasti výchovy prostřednictvím sportu: stavět na úspěších EYES 2004

„Orandum est ut sit mens sana in corpore sano¹“
(Decimus Iunius Iuvenalis, 1. století našeho letopočtu)

„v Zdravém Těle Zdravý Duch“
(motto EYES 2004)

1. Úvod

Toto sdělení představuje odpověď Komise na žádost Evropského parlamentu a Rady o předložení zprávy o opatřeních přijatých v průběhu roku 2004, který byl vyhlášen Evropským rokem výchovy prostřednictvím sportu (EYES 2004) podle článku 12 rozhodnutí², jež tento evropský rok stanovilo.

Sdělení prezentuje hlavní úspěchy evropského roku společně s návrhy na následné kroky v oblasti výchovy prostřednictvím sportu. Pracovní materiál pracovníků Komise přiložený ke sdělení popisuje akce a činnosti provedené jako součást EYES 2004. Zprávy a návrhy Komise vycházejí z nezávislého vyhodnocení³.

EYES 2004 byl vyhlášen proto, aby zvýšil povědomí o možnostech sportu jako nástroje vzdělávání a sociálního začlenění. Rozšířil poselství: v našich multikulturních společnostech se sport může a musí stát nástrojem, který bude použit ve formálním a neformálním učení.

Vzdělávací instituce, sportovní organizace a veřejné orgány během evropského roku spolupracovaly, aby se hodnoty jako je čestné jednání, tolerance, týmová práce a úcta k pravidlům a k oponentovi předávaly prostřednictvím sportovních činností našim občanům, zejména mládeži.

Očekávání, jež vyvolala iniciativa mezi evropskou občanskou společností, konkrétní výsledky zaznamenané během evropského roku a jeho pozitivní dopad (část 2) si zaslouží v oblasti politiky řádné návazné kroky (část 3).

2. PROVÁDĚNÍ A HLAVNÍ VÝSLEDKY EYES 2004

2.1. Cíle a výstupy

Širším cílem evropského roku bylo podpořit výchovu prostřednictvím sportu ve formálním a neformálním vzdělávání a jako prostředek sociálního začlenění

¹ „Měli byste se modlit za zdravou mysl ve zdravém těle“

² Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 291/2003/ES (Úř. věst. L 43, 18.2.2003, s. 1)

³ Hodnoticí zpráva vypracována Eureval-C3E:

http://www.europa.eu.int/comm/sport/action_sports/aees/aees_en.html#Evaluation

za účelem rozvoje znalostí a dovedností podporou spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a sportovními organizacemi.

Konkrétnější cíle evropského roku zahrnovaly podporu činností dobrovolníků, mobilitu a výměnu žáků prostřednictvím sportovních činností, sociální začlenění znevýhodněných skupin a vytvoření lepší rovnováhy mezi duševní a tělesnou činností ve školním životě.

Za tímto účelem se realizovaly informační a komunikační akce, početné projekty a iniciativy. Mezi hlavní výsledky patří:

- zapojení 25 členských států a 3 zemí ESVO/EHP: Island, Lichtenštejnsko a Norsko,
- 167 projektů bylo spolufinancováno, a to z 1643 žádostí,
- 66 projektů v oblasti formálního vzdělávání: 22 projektů se týkalo integrace sportu do školního života, 21 projektů se týkalo podpory výchovné hodnoty mobility a výměn, 17 projektů využívalo sport k podpoře zdravějšího životního stylu a 6 projektů se týkalo vzdělání mladých atletů, kteří se zabývali závodním sportem,
- v oblasti neformálního učení využívalo 60 projektů sportovní hodnoty v činnostech pro mládež (47 projektů) a dospělé (13 projektů), 25 projektů využívalo sport k začlenění sociálně znevýhodněných skupin, 12 projektů se týkalo zdravotně postižených lidí a 4 projekty se týkaly neformálního učení prostřednictvím činnosti dobrovolníků,
- 30 slavnostních akcí (zahájení a ukončení EYES),
- zastoupení na 12 mezinárodních akcích, jako je například Euro 2004, olympijské hry a paralympiáda,
- 2 Eurobarometry.

Akce byly zaměřeny na politické představitele s rozhodujícími pravomocemi, učitele, žáky a studenty, manažery sportovních organizací, mladé lidi a zanedbávané sociální skupiny.

2.2. Provádění

2.2.1. Spolupráce se zúčastněnými stranami

Úspěch iniciativy závisel na bezproblémové a průběžné spolupráci s členskými státy a evropskou občanskou společností. Široký konsensus dosažený při přijímání rozhodnutí o vyhlášení evropského roku byl potvrzen aktivní účastí a zapojením všech zúčastněných stran do jeho provádění.

Spolupráce se zúčastněnými zeměmi probíhala prostřednictvím poradního výboru, ve kterém byla většina těchto zemí zastoupena delegáty z ministerstev školství a sportu. Stala se první stabilní evropskou sítí veřejných orgánů odpovědných za výchovu a sport umožňující bohatou interakci nejenom na evropské úrovni, nýbrž

i na vnitrostátní úrovni. Tato spolupráce byla doplňována sítí národních koordinačních subjektů, které vytvořily členské státy a které měly odpovědnost za technickou koordinaci a provádění iniciativy na vnitrostátní úrovni.

Aktivní zapojení evropské občanské společnosti, zejména sportovního hnutí, bylo pro dosažení cílů evropského roku rozhodující.

Orgány EU se do akcí evropského roku aktivně zapojily. Evropský parlament se účastnil řady akcí a činností v průběhu EYES 2004, jako například zvláštního dne EYES na paralympiádě v Aténách. Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů uvedly oblast sportu na přední místo svých programů jednání v roce 2004 a organizovaly různé akce, které přispěly k zviditelnění iniciativy.

V průběhu konání evropského roku spolupracovala Komise s Radou Evropy, zejména pak tím, že spolufinancovala projekt v oblasti vzdělávání o demokratickém občanství v Evropě. Jako součást příprav na Mezinárodní rok sportu a tělesné výchovy v roce 2005 byl za účelem pokračujících činností v roce 2005 navázán plodný dialog s organizací UNESCO.

2.2.2. *Soudržnost a doplňkovost*

Součinnost mezi EYES 2004 a vnitrostátními a místními politikami pro výchovu prostřednictvím sportu byla zúčastněnými subjekty jednomyslně uznána. Evropský rok poskytl příležitost ke spolupráci a k vytvoření sítě mezi zúčastněnými subjekty, která by bez akce Společenství neexistovala. Rovněž umožnila výměnu osvědčených postupů a dosáhla mnoha užitečných výsledků:

- zúčastněné země dorovnaly částku rozpočtu EU, která byla k dispozici pro projekty EYES 2004, za účelem financování projektů, jež nebyly vybrány z důvodu rozpočtových omezení,
- zúčastněné země zahájily pilotní akce určené na podporu lepší rovnováhy mezi duševní a tělesnou činností ve školním životě (např. soutěž, která udělila ceny „nejšportovněji zaměřeným školám“ v 8 členských státech),
- různé úrovně správy (vnitrostátní, regionální a místní) byly mobilizovány k přípravě akcí a programů na podporu výchovy prostřednictvím sportu. Dokonce i v nezúčastněných zemích, jako je například Rumunsko, byl vypracován národní program iniciativ ke splnění cílů EYES 2004,
- ohromné množství iniciativ realizovaných veřejnými nebo soukromými organizacemi získalo morální podporu EU, včetně oprávnění používat logo EYES,
- EYES dosáhl součinnosti s programy SOKRATES a YOUTH a s kampaněmi zaměřenými proti tabáku a proti diskriminaci (např. 603 projektů využívajících sportovní činnosti bylo v průběhu roku 2004 spolufinancováno prostřednictvím programu YOUTH),

- byly zahájeny čtyři studie ke zvýšení znalostí o různých aspektech výchovy prostřednictvím sportu⁴.

Tudíž evropský rok lze považovat za soudržnou iniciativu jak interně (mezi různými opatřeními a akcemi podniknutými v rámci EYES 2004), tak externě (součinnost s ostatními vnitrostátními nebo evropskými politikami). To bylo obzvláště pozoruhodné, pokud jde o souvislost s vnitrostátními a místními politikami pro výchovu prostřednictvím sportu.

2.3. Posouzení dopadu

Vysoký počet obdržených žádostí v rámci výzvy k předkládání návrhů potvrdil obrovská očekávání a poptávku evropské společnosti po konkrétních iniciativách v oblasti výchovy prostřednictvím sportu.

Evropský rok díky podpoře projektů mobilizoval tisíce organizací v Evropě. Vytvořil a rozpracoval trvalé sítě a často nová partnerství mezi vzděláváním a sportem. EYES 2004 poskytl početné příklady osvědčených postupů, které jdou i za úspěchy při vytváření sítě.

Hlavní dopady evropského roku:

- významný přínos k šíření výchovných hodnot sportu,
- podpora a zvýšení uznání činností v oblasti výchovy prostřednictvím sportu,
- přispění k měnícím se postojům evropské veřejnosti v této oblasti.

Poselství Komise se rozšířilo mezi členy odborných kruhů v oblasti výchovy prostřednictvím sportu a politici, manažeri ve vzdělávací a sportovní oblasti i akademičtí pracovníci viditelně přijali myšlenky podporované EYES 2004. Podrobné informace o realizovaných projektech byly v Evropě široce distribuovány na CD-ROM. Nicméně několik inovačních akcí si zaslouží větší pozornost nikoliv pouze mezi zúčastněnými stranami (prostřednictvím internetu, na setkáních atd.), ale rovněž prostřednictvím dalších kroků na úrovni politiky.

Vzdělávací instituce a sportovní organizace, které se evropského roku zúčastnily, říkají, že evropský rok splnil jejich očekávání. Proto je možné říci, že iniciativa dosáhla svých cílů.

Zdá se však, že dopady iniciativy byly v jiných případech omezenější, například při podpoře sportu jako nástroje sociálního začlenění znevýhodněných skupin, při podpoře lepší rovnováhy mezi duševní a tělesnou činností ve školním životě a zdůrazňování pozitivního přínosu práce dobrovolníků a mobility studentů. Projekty se v těchto oblastech opravdu realizovaly, a některé byly skutečně inovační, ale dosud nelze říci, zda měly dostatečný dopad.

Změnily se přístupy, pokud jde o lepší začlenění sportu do formálního i neformálního vzdělávání, a tudíž pro vytvoření sítě a lepší spolupráci mezi vzdělávacími

⁴

http://europa.eu.int/comm/sport/whatsup/index_en.html

institucemi a sportovními organizacemi. Nemůžeme však považovat za samozřejmé, že tyto zásady budou uvedeny do života. Je nezbytná další politická podpora.

3. POTŘEBA AKCE V OBLASTI VÝCHOVY PROSTŘEDNICTVÍM SPORTU

Výchovné hodnoty sportu byly uznány na zasedání Evropské rady⁵ v Nice, která vyzvala orgány Společenství, aby na základě různých ustanovení Smlouvy řádně zohlednily výchovné hodnoty sportu ve svých akcích, protože jak potvrzuje prohlášení 29 připojené k amsterodamské smlouvě, sport utváří osobnosti lidí. Evropská rada v prohlášení z Nice vyzdvihla, že „i když v této oblasti nemá žádné přímé pravomoci, musí Společenství ve své akci prováděné podle různých ustanovení Smlouvy vzít v úvahu sociální, výchovné a kulturní funkce, jež jsou sportu vlastní.“

Rada ve svém usnesení ze dne 17. prosince 1999⁶ o hledisku neformálního vzdělávání v souvislosti se sportem v programu YOUTH Evropského společenství vyzvala Komisi, aby ve spolupráci s členskými státy vyvinula soudržný přístup za účelem využívání výchovných možností sportovních činností uznávající, že sportovní činnosti mohou mít vzdělávací hodnotu, která přispívá k posílení občanské společnosti. Toto hledisko neformálního vzdělávání podporuje Evropský parlament, který podpořil výchovnou a společenskou hodnotu sportu a rovněž její úlohu při potírání rasismu a xenofobie⁷.

EYES 2004 reagoval jak na prohlášení, tak na usnesení Rady. Pozitivní reakce evropských občanů a institucí na EYES 2004 poukázala na potřebu posílit vztahy a spolupráci mezi světem sportu a světem formálního a neformálního vzdělávání jako prostředku, který lépe připraví občany EU na nové problémy, kterým čelí naše značně mobilnější a různorodé společnosti (v roce 2004 bylo 82 % občanů pro zdůraznění úlohy sportu ve výchově a 63 % občanů podporovalo myšlenku spolupráce mezi EU, sportovními organizacemi a národními vládami⁸).

3.1. Očekávání v oblasti formálního vzdělávání

Výzkum ukázal, že pravidelný pohyb zlepšuje duševní a tělesné zdraví a v současné době se uznává jeho pozitivní přínos do vzdělávacího procesu. Formální vzdělávání by mohlo v multikulturním rámci lépe využívat hodnoty zprostředkované sportovními činnostmi k rozvoji znalostí, motivace, dovedností, připravenosti vyvinout osobní úsilí a rovněž sociální schopnosti, jako je například týmová práce, solidarita, tolerance, čestné jednání a schopnost naučit se prohrávat. Sport je ve formálním vzdělávání důležitý pro získání a vytvoření klíčových schopností⁹, které potřebuje každý pro osobní uspokojení, sociální začlenění a zaměstnatelnost.

⁵ Prohlášení IV připojené k závěrům předsednictví. Evropská rada ve dnech 7-9.12.2000

⁶ Úř. věst. C 8, 12.1.2000, s. 5

⁷ Úř. věst. C 135, 7.5.2001, s.274

⁸ Odpovědi na Zvláštní EUROBAROMETR 213 „Občané Evropské unie a sport“. Prosinec 2004

⁹ Návrh doporučení Evropského parlamentu a Rady o klíčových schopnostech pro celoživotní vzdělávání (dok KOM/2005/548 v konečném znění)

Na druhé straně má formální vzdělávání rozhodující úlohu při podpoře zvyků vedoucích k pravidelné tělesné činnosti a při vyvažování zvyků nezdravého životního stylu, což je nezbytné, protože se zdá, že zdraví našich občanů se zhoršuje z důvodu nedostatku tělesného pohybu. Formální vzdělávání dále přispívá ke zlepšení kvalifikace těch, kteří pracují v povoláních spojených se sportem a k lepšímu a bezpečnějšímu sportovnímu prostředí. To úzce souvisí s pokračujícím rozvojem předpokladů a schopností sportovního odvětví na evropské úrovni (mnoho z toho prostřednictvím neformálního učení), což bude podporováno společnými referenčními úrovněmi, které poskytnou budoucí evropský rámec kvalifikací¹⁰.

Výchova a sport tudíž čelí společným problémům a obě oblasti mohou poskytnout evropským občanům vhodná řešení, pokud se mezi nimi podaří zahájit proces vzájemného obohacování a inspirace.

EYES 2004 přispěl ke zvýšení očekávání evropských občanů ohledně akcí zaměřených na lepší využití výchovných a sociálních hodnot sportu ve formálním vzdělávání. Očekávání související s evropským rokem vedla k následujícím hlavním žádostem a námětům:

- využít vnitrostátní odborné znalosti pro rozvoj lepšího pochopení a zvýšené znalosti postavení sportu a tělesné činnosti ve školním životě na úrovni EU a podpořit uznávání institucí a organizací, které přispívají k začlenění sportovních činností do školy (např. podporou ze strany členských států při uznávání sportovně zaměřených škol na základě kritérií definovaných na úrovni EU),
- zvýšit povědomí vzdělávacích institucí a sportovních organizací o vzájemných výhodách užší spolupráce za účelem lepšího využití sportovních činností pro získání a rozvoj klíčových schopností, které připraví mladé lidi a dospělé na život v dospělosti, jako jsou mezilidské, mezikulturní, sociální a občanské schopnosti,
- zlepšit uznávání kvalifikace těch, kteří jsou zapojeni do výuky sportovních povolání (např. instruktorů a sportovních manažerů) za účelem plného využití značných možností pro vytváření pracovních míst, které mohou přispět k sociální soudržnosti v Evropě,
- využít možností sportovní a tělesné činnosti ve formálním vzdělávání jako prostředku ke zvrácení současného trendu k sedavosti a pasivnímu životnímu stylu,
- plně využít výsledek EYES 2004 rozšířením osvědčených postupů vytvořených v průběhu evropského roku a lépe využít možnosti pro financování projektů a iniciativ založených na sportovních činnostech.

3.2. Očekávání v oblasti neformálního učení

Sport se týká všech občanů bez ohledu na pohlaví, rasu, věk a sociální nebo ekonomické prostředí a EYES 2004 potvrdil zvyšující se zájem o využívání sportu

¹⁰

Pracovní materiál pracovníků Komise: K evropskému kvalifikačnímu rámci pro celoživotní vzdělávání (dok SEK(2005)957)

jako nástroje neformálního učení. Evropský rok potvrdil poptávku evropské občanské společnosti po využití sportu v neformálním učení a jako nástroje na podporu sociální integrace, rozvoje mezikulturního dialogu a potírání diskriminace, zejména rasismu a xenofobie.

Jak sportovní, tak i mládežnické organizace si začaly více uvědomovat součinnost mezi oběma oblastmi a možnosti, které nabízí program YOUTH. EYES 2004 rovněž přispěl k vytvoření součinnosti v oblasti aktivního občanství. Výchovné působení nemá jen sport samotný, ale i související aktivní účast ve sportovních klubech a organizacích, které pomáhají posílit občanskou společnost prostřednictvím výuky praktických demokratických hodnot.

EYES 2004 rovněž prokázal, že spolupráce s organizacemi, které působí v oblasti sociálního začleňování, v mládežnické oblasti a v aktivním občanství, může být značně výhodná pro sportovní organizace, pokud jde o uznání a posílení jejich sociální funkce.

V důsledku očekávání, která evropský rok vyvolal u evropských občanů, se vynořily následující náměty a požadavky:

- využití vnitrostátních odborných znalostí pro lepší pochopení a využívání možností sportovních činností jako prostředku neformálního učení,
- zvýšení povědomí o možnostech sportu jako prostředku neformálního učení mezi lidmi, kteří pracují v oblasti sportu (kluby, federace, atd.), a nesportovními organizacemi v oblasti mládeže, aktivního občanství, proti diskriminaci, sociální integrace, proti rasismu, atd.,
- podpora na úrovni EU věnovaná práci dobrovolníků ve sportovní oblasti jako nástroje neformálního a informálního učení a motivace mladých lidí k aktivní účasti ve sportovních organizacích za účelem využívání možností sportovních činností pro získání nových dovedností a občanských hodnot,
- využití výchovné hodnoty sportu na podporu výměn a využití součinnosti sportovních iniciativ v rámci programů EU týkajících se neformálního učení a aktivního občanství.

3.3. Následné kroky Evropské komise

EYES 2004 poukázal na potřebu lepší integrace sportu do formálního a neformálního vzdělávání a učení, a tudíž na potřebu vytvoření sítě a lepší spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a sportovními organizacemi. I když však EYES přispěl ke změně postojů, je na úrovni EU potřebná další akce.

S ohledem na žádost o činnosti na úrovni Evropské komise vyjádřenou občany během evropského roku zajistí Komise v rámci svých pravomocí a při plném respektování zásady subsidiarity a autonomie vzdělávacích institucí a sportovních organizací, následné kroky navazující na EYES 2004, zejména v souladu s následujícími body:

- provedení nových výzkumů, organizování dalších jednání odborníků a zahájení nových Eurobarometrů za účelem rozvoje lepšího pochopení a zvýšené znalosti

postavení sportu a tělesné činnosti ve formálním a neformálním vzdělávání na úrovni EU,

- pokračování jednání s veřejnými orgány, jež odpovídají za výchovu a sport, a rozšíření jednání na zúčastněné strany v obou oblastech za účelem zvýšení povědomí ve vzdělávacích i sportovních kruzích o vzájemných výhodách užší spolupráce,
- zintenzívnění dialogu a spolupráce se sportovním hnutím, pokud jde o výchovné a sociální funkce sportu (např.: práce dobrovolníků, účast ve sportu, zejména žen, boj proti rasismu a xenofobii, vzdělávání a ochrana mladých atletů, atd.),
- využívání možnosti financovat projekty a iniciativy týkající se sportovních činností v rámci akcí EU, jako jsou například budoucí evropské roky¹¹ a nový program EU „Integrované celoživotní vzdělávání“ a využívání výchovné hodnoty sportu při výměnách občanů prostřednictvím využití součinnosti sportovních, mládežnických a občanských iniciativ v rámci programu EU „Mládež v akci“ a „Občané pro Evropu“,
- zlepšení uznávání kvalifikací ve sportovních povoláních¹² (např. prostřednictvím zařazení sportu do společného rámce zajištění kvality (společný referenční rámec vytvořený na podporu vývoje a reformy kvality odborného vzdělávání a přípravy)) a usnadnění mobility (např. zařazením sportu do oblasti uplatnění evropského systému převodu kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu), protože je to oblast s velkými možnostmi pro vytváření pracovních míst, které z tohoto důvodu mohou přispívat k sociální soudržnosti v Evropě,
- zvyšování povědomí o důležitosti tělesné aktivity pro změnu trendů v oblasti obezity zajištěním spolupráce ve sportovní oblasti na úrovni EU a podporou zapojení evropských zúčastněných stran v oblasti výchovy a sportu do Platformy EU pro akci za stravování, fyzickou aktivitu a zdraví.

4. ZÁVĚR

Hlavní cíle rozhodnutí, které evropský rok vyhlásilo, byly splněny. S přispěním Evropského parlamentu, Evropského hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů se zvýšilo povědomí o možnosti sportu jako vzdělávacího nástroje. Konzistentní rámec spolupráce byl vytvořen na evropské úrovni, ale rovněž byla posílena vnitrostátní spolupráce. Dosáhlo se široké mobilizace vzdělávacích institucí a sportovních organizací, veřejných úřadů a samospráv.

Vysoká poptávka občanské společnosti po působení EU v oblasti výchovy prostřednictvím sportu byla ověřena, zejména pokud jde o činnosti Evropské unie směřující k posílení spolupráce mezi vzděláváním, sportem i vládami jednotlivých zemí.

¹¹ Např. Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku mezikulturního dialogu (2008) (dok KOM(2005)467, 5.10.2005)

¹² Právně závazným nástrojem EU o uznávání odborných kvalifikací v oblasti regulovaných povolání je směrnice o odborných kvalifikacích (Úř. věst. L 255, 30.9.2005)

Proto Komise:

- (1) oceňuje výsledky EYES 2004 a rovněž uznává potřebu využít iniciativu a zhodnotit a šířit osvědčené postupy,
- (2) vypracuje svůj postup v souladu s tímto sdělením tak, aby zlepšila znalosti v oblasti výchovy prostřednictvím sportu, podporovala spolupráci mezi členskými státy a mezi oblastmi vzdělávání a sportu, zintenzívnila využití sportu pod záštitou nástrojů EU, zvýšila uznání kvalifikací a dovedností ve sportu a podpořila tělesnou aktivitu,
- (3) vyzývá Radu, Evropský parlament, Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů, aby uznaly vliv a kladné výsledky, kterých EYES 2004 dosáhl, a ve své práci zohlednily očekávání vyvolaná v průběhu tohoto evropského roku.